

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, СТРУКТУРИ ТА СТИЛІСТИКИ
ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТІВ**

УДК 821.161.2-92

Ю. М. Блажеєвська

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Творчість Юрія Липи в оцінці критики й журналістикознавства

Блажеєвська Ю. М. Творчість Юрія Липи в оцінці критики й журналістикознавства. Досліджена еволюція критичної думки стосовно творчих напрацювань відомого публіциста і громадського діяча Юрія Липи. Систематизовано наукові роботи, присвячені біографії та творчій діяльності Юрія Липи. Запропонована періодизація наукових досліджень про нього та його спадщину. Відзначені особливості кожного з виділених періодів його життєдіяльності. Виокремлені найпоказовіші публікації, що презентують кожен етап творчості Юрія Липи.

Ключові слова: *історія журналістики, публіцистика, критична думка, періодизація, Юрій Липа.*

Блажеевская Ю. Н. Творчество Юрия Липы в оценке критики и журналистиковедения. Исследована еволюція критической мысли относительно творческих наработок известного публициста и общественного деятеля Юрия Липы. Систематизировано научные труды, посвященные биографии и творческой деятельности Юрия Липы. Предложена периодизация научных исследований о нем и его наследии. Отмечены особенности каждого из выделенных периодов его жизнедеятельности. Выделены наиболее показательные публикации, презентующие каждый этап творчества Юрия Липы.

Ключевые слова: *история журналистики, публицистика, критическая мысль, периодизация, Юрий Липа.*

Blazhejevska Yu. Yuriy Lypa's works in criticism and journalistic. The article is devoted to the critical materials of one of the greatest publicist of the 20th century Yuriy Lypa. The evolution of critical thought about Yuriy Lypa's creative works is reviewed here. The scientific works, devoted to the biography and creative activity of the publicist Yu. Lypa, are studied. The periodization research of Yuriy Lypa is proposed. Four periods of studies of Yuriy Lypa's personality are marked. Special features of each period of his literary and journalistic work are presented. The particular qualities of early and late critical articles about the life and work of a publicist are considered. The topical publications which present all periods of his creative activity are marked. The key moments of the publicist's biography are identified. The basic tendencies of modern research of his personality are presented. The value of Yuriy Lypa in the history of Ukrainian journalism and the science is considered.

Keywords: *history of journalism, publicism, critical thought, periodization, Yuriy Lypa.*

Творчий доробок Юрія Липи не був належно поцінований його сучасниками і тривалий час лишався поза увагою українських та зарубіжних учених. Наукові студії, присвячені Ю. Липі, характеризувалися здебільшого фрагментарністю та одноаспектністю. Незважаючи на це, про Юрія Липу залишилося чимало спогадів. У них зазвичай можна знайти біографічні дані, інформацію про особливості вдачі та зовнішності публіциста. «Стрункий юнак з мрійливими блакитними очима» [10:30] – таким його згадує М. Вороний. Н. Юрчинська-Попович у спогадах описує вдачу митця: «Вже сама зовнішність д-ра Липи викликала довір'я оточуючих. Обличчя спокійне, добре, благородне. Лагідні очі дивились доброзичливо. Сам був скромним, його незвична поведінка і рухи засвідчували високу особисту культуру» [21:49–50].

Ю. Липа був людиною з активною

громадянською позицією. У 1929 р. у Варшаві він став натхненником і організатором літературної групи «ТАНК» (це було відгалуження «празької поетичної школи»). До цієї групи увійшли також В. Дядик, П. Зайцев, А. Крижанівський, Н. Лівницька-Холодна, Є. Маланюк, Б. Ольхівський, О. Теліга, П. Холодний (син) та інші. У 1940 році Ю. Липа разом із професорами Л. Биковським, В. Садовським, І. Шовгеновим та В. Щербаківським створив у Варшаві Український Чорноморський Інститут – науково-дослідну установу з вивчення і прогнозування політичних та економічних проблем, що постануть перед Україною після здобуття незалежності. Юрій Липа був ідейним натхненником О. Ольжича, О. Теліги [21].

Дослідження творчості Ю. Липи можна умовно поділити на чотири періоди:

1) 1920–1970 – поява досліджень, присвячених творчості Ю. Липи;

2) 1970–1990 – поодинокі дослідження спадщини Ю. Липи у зв'язку з несприйняттям його поглядів радянською владою;

3) 1990–2000 – відродження досліджень про Ю. Липу, а також інтересу до національних питань, що пов'язано зі здобуттям Україною незалежності;

4) 2000–сьогодення – поліаспектність досліджень, пов'язана з публікацією праць Ю. Липи, увагою науковців до його творчої особистості, розвитком досліджень національного характеру в Україні, а також поверненням публіциста до скарбниці української культури.

М. Липа-Гуменецька [8] відзначала, що праці Ю. Липи були поодинокі відзначені критиками. Позитивно була сприйнята книга «Призначення України»: «Пригадую, коли 1938 р. у Львові вийшла з друку книжка Юрія Липи «Призначення України», ми всі, члени української громади у Варшаві, познайомившись з тим надзвичайним, фундаментальним твором, були вражені й захоплені ним» [21:49].

Найбільше критичних розвідок про творчу спадщину Ю. Липи проведено в межах літературознавства. Перші дослідники Ю. Липи (1930–1970 рр.) – С. Гординський, Г. Костельник, П. Коструба, Є. Маланюк, М. Мухин, Б. Стебельська – займалися здебільшого аналізом поетичної спадщини митця. При цьому відгуки на його доробок були неоднозначними. Так, П. Коструба дав негативну оцінку поезії Ю. Липи: «великі недомагання: рими не дуже старанні, часто заступлені асонансами...»; «не дуже щасливе новаторство, мішанина символіки з ліризмом» [6]. Заперечивши художню своєрідність творчості Ю. Липи та наголосивши на відсутності власного поетичного стилю, П. Коструба назвав Юрія Липу послідовником творчості М. Рильського [6].

Протилежної думки дотримувався Є. Маланюк. Він відзначав унікальність поетичної творчості Ю. Липи, вважав його єдиним в українській поезії митцем, творчість якого містила в собі ознаки готичного стилю. До того ж, досліджуючи поетичну спадщину Ю. Липи, Є. Маланюк (1946 р.) наголошував, що в митця був власний стиль у поезії: «Характерною і парадоксальною рисою Липи як поета є те, що в його творчій життєписі трудно було б відшукати такі звичайні періоди, як "юнацтво", "шукання себе", "розвиток", "момент дозрілості" і т. ін. Невід'ємні етапи в

житті майже кожного письменника. Дозрілим поетом він з'являється одразу, письменником зі сформованим стилем, тематикою і навіть словництвом» [12]. Під іншим кутом зору поезію Ю. Липи оцінив С. Гординський [2], відзначивши її національне спрямування. Зокрема, на думку дослідника, у збірці поезії «Суворість» Ю. Липа яскраво передав дух українства [2:2].

У 1953 році в Чикаго з'явилася стаття літературознавця та публіциста М. Мухина «Яснозбройний Юрій», у якій зафіксовано спогади про публіциста. Слід зазначити, що М. Мухин допомагав Юрію Липі видавати твори в «Студентському віснику» у 1926–1927 та 1930–1931 роках. Уже в наступному році (1954 р.) в журналі «Київ» з'явилася стаття про Ю. Липу під назвою «Наша онтологія» (без автора), в якій він досліджувався як поет, а також були опубліковані деякі його вірші.

Згодом наукові роботи, пов'язані з поезією Юрія Липи, активно відновились уже в незалежній Україні (з'явилися розвідки О. Багана, Л. Вежель, М. Ільницького, В. Качкана, С. Киричук, В. Червака, Л. Череватенка, А. Шишковой, О. Янчука та інших). Якщо перші дослідження поетичної творчості Ю. Липи характеризувалися здебільшого аналізом стилю, тематики, своєрідності художнього викладу, то більш пізні розвідки (1990–2014 рр.) присвячені розгляду поезії Ю. Липи крізь призму історико-культурних реалій. Так, С. Киричук робить глибокий аналіз поетичного світу Ю. Липи в розрізі українського літературного процесу: «Поезія Ю. Липи розвиває і доповнює язичницькі мотиви Ю. Дарагана, рицарську етику княжо-дружинної доби О. Лятуринської, тривожне просвітництво О. Стефановича, утверджуючи в українській літературі безперервність історико-культурного процесу» [5:13]. О. Янчук розглядає ранню лірику Ю. Липи в контексті української поезії 1920-х років, а також досліджує творчість митця в масштабах загального впливу на національну культуру. Особливий акцент автор робить на зіставленні поезії Ю. Липи з лірикою П. Тичини.

Прозову творчість Ю. Липи вивчали дослідники Т. Ананченко, В. Гасанова, Л. Горболіс, О. Гринів, І. Дружкова, І. Жифарська, М. Ільницький, Ю. Ковалів, Н. Колошук, Н. Левицька, Т. Мейзерська, В. Просалова, Б. Синевич, В. Соболев, О. Сорокін, О. Турган, Т. Хом'як, Н. Шумило

та інші.

Вагому частину розвідок, присвячених особистості Ю. Липи, становлять дослідження біографії митця, добірки загальних відомостей про нього та його творчий доробок. Серед науковців, які займалися розглядом таких питань, – Л. Биковський, І. Бондарчук, П. Дужий, В. Качкан, П. Кіндратович, М. Комариця, А. Кравець, О. Кушнір, М. Липа-Гуменицька, Т. Максим'юк, В. Марочкін, О. Ровенчак, О. Сергійчук, І. Скрипник, В. Соболев, Б. Стебельський, Л. Череватенко, О. Янчук та ін.

Питання, які порушує Ю. Липа у своїх працях, є полідисциплінарними, тому цілком обґрунтованим є аналіз його творчості під різними кутами зору. Якщо перші дослідження спадщини Ю. Липи проводилися зазвичай з позиції літературознавства, то з початку 1990-х років його доробок привертає увагу вчених з різних освітніх галузей. Так, крізь призму філософського вчення творчість Ю. Липи розглядають М. Голянич, О. Гринів, І. Жифарська, І. Ковальський, І. Козій, Я. Кучін. У культурно-історичному ракурсі праці Ю. Липи аналізують О. Боргардт, М. Васьків, С. Кучеренко, Т. Максим'юк, А. Мисечко, О. Музичко, В. Савченко, Ю. Сисін, І. Стамбол, М. Сташків, І. Хижняк та інші. У контексті політології праці Ю. Липи розглядають Ю. Василевич, С. Василенко, Т. Гончарук, М. Дністрянський, Л. Домашенко, Р. Казаков, Ю. Кочубей, О. Кучик, О. Музичко, Т. Подкупко, О. Сорокін, І. Хижняк, Ю. Шмаленко. З точки зору географії (геополітики) праці Ю. Липи привернули увагу В. Панченка та М. Дністрянського. Релігійні та культурні аспекти у праці Ю. Липи «Чорноморська доктрина» досліджують Ф. Медвідь та В. Баран.

Перші розвідки про Юрія Липу, зважаючи на його «протирадянські» погляди, зазвичай проводилися за межами України, у діаспорі.

Для першого періоду (1930–1970) в основному характерні вчення про життєвий шлях митця з поверховим оглядом праць Ю. Липи, а також аналіз особливостей творчості Ю. Липи як поета. До науковців цього періоду відносимо Л. Биковського, С. Доленга, Є. Маланюка, М. Мухина та ін. У 1935 році у видавництві «Народний стяг» (Варшава) була видана праця Ю. Липи «Бій за українську літературу», вихід якої став небуденним явищем. С. Доленга писав про неї у своїй рецензії: «Книгу цю треба пережити

<...>. Книга ця – велика мандрівка автора в скарбницю світової духовності» [3]. Історик І. Крип'якевич у 1939 році у праці «Відвічна вісь України» відгукнувся про працю Ю. Липи «Призначення України», позитивно оцінивши намагання автора виробити стратегію розвитку української держави, але розкритикував вузьку, на його думку, південну орієнтацію України (Чорне море) [7]. В цілому оцінка І. Крип'якевича була неоднозначною: «Як бачимо, зміст праці дуже широкий. Автор умістив у неї багато різноманітного матеріалу, висказав тільки нових і незвичайних поглядів, що важко сподіватися, щоб скрізь був витриманий той сам рівень, щоб усі тези були як слід аргументовані: одні сторінки опрацьовані блискуче, з великим талантом, інші – писані прихапцем, непрозоро, з зайвим баястом сирих, неперетравлених матеріалів» [7:255].

У 1969 році у виданні «Українська думка» виходить публікація І. Бондарчука [1], у якій Ю. Липа постає у споминах сучасників. Автор наголошує на різнобічності інтересів Ю. Липи, акцентує увагу на його творчій та науковій спадщині, описує зовнішність та характер публіциста, заглиблюється в його біографію. Загалом праця, присвячених аналізу творчості митця, до цього часу було небагато, але деякі сучасники залишили спогади про Ю. Липу, які нині є цінним джерелом для розуміння його особистості. Серед них – Я. Ломницький, Н. Полонська-Василенко, У. Самчук, О. Тарнавський та інші. Зокрема, У. Самчук згадував Ю. Липу у книгах «На білому коні» та «На коні вороному» (1971–1974 рр.). Слід відзначити, що жоден із таких матеріалів не претендує на системний виклад життєпису митця, а є лише відображенням певних подій у житті Ю. Липи, свідками яких були автори.

Другий період досліджень творчості Ю. Липи (1970–1990) характеризується поодинокими критичними матеріалами, а також переважно передруком попередніх праць. У цей час Ю. Липу вивчають Н. Лівницька-Холодна, В. Марочкін, Н. Раманний, Б. Стебельський та інші. Так, Б. Стебельський робить оглядовий матеріал про творчу особистість Ю. Липи, аналізує його праці й, опираючись на спогади сучасників, розповідає про захоплення та характер публіциста. Варто наголосити, що творчість Ю. Липи в радянські часи вважалася «ідеологічно шкідливою». Наприклад, у загальному огляді української літератури Західної України, Буковини та Закарпаття

(1918–1932) Б. Буряк називає варшавську літературно-мистецьку групу «Танк», засновником і учасником якої був Ю. Липа, націоналістично-фашистською [4:449].

«Реабілітували» публіциста лише у 1990-х роках, коли Україна стала самостійною державою, а питання національного характеру, ментальності, геополітичного спрямування, про які говорив митець у своїх роботах, набули виключної актуальності. З'являються розвідки, присвячені Ю. Липі, починають друкувати його праці, що протягом тривалого часу були недоступні для українського читача. Так, у 1992 році у Львові вийшла у світ тридцятитисячним тиражем праця Ю. Липи «Призначення України». Відомий історик В. Мороз у передмові до цього видання слушно зауважив: «Бачити свою націю у правдивих вимірах. Саме такий погляд привів Юрія Липу до твердження про велич української раси <...> в епоху, коли всі без кінця скиглили і слинили тезу про "невдалий" національний характер, – в таку епоху побачити велич України було рівнозначне з відкриттям» [14:10]. Ця праця представила Ю. Липу як політолога та історіософа, а популяризація його спадщини стала поштовхом для нових наукових міждисциплінарних досліджень.

У 1993 році відбулася конференція у Вінниці, присвячена виходу книги Ю. Липи «Призначення України». Його праці мали неабиякий вплив на вітчизняного читача. Так, М. Липа-Гуменецька в часописі «Дзвін» про книгу «Призначення України» зазначала: «...кожний, хто виступав [на конференції – прим. автора], говорив так: "до прочитання цієї книги я був одною людиною, а після неї став іншою"» [8:31].

Творчість Ю. Липи починає активно з'являтися на сторінках українських видань. У 1993 році у журналі «Хроніка. Наш край» друкують вірші «Св. Юрій», «Чернь», «Бик і пантера», «Байрон», «Князь полонений», «Лиш королем», «Щоденний бій» зі збірки Ю. Липи «Суворість», а також його переклади з М. Рільке – «Я живу колами з розстанню», «Поет», «Будда», «Може бути йду» та ін. [18:226–233]. У цьому ж році в журналі «Хроніка. Наш край» виходять фрагменти книги Ю. Липи «Призначення України». У 1995 році в журналі письменників України «Київ» виходить друком розділ із нествореної книги Ю. Липи «Київ, Вічне Місто». У 1997 році в журналі «Кур'єр Кривбасу» друкують працю Ю. Липи «Провідництво письменства». Таким

чином, для українського читача відкривалася нова постать – Ю. Липа, а до скарбниці української культури повертався поет, письменник, публіцист, філософ, автор геополітичної концепції України, за яким радянська влада закріпила визначення «буржуазний націоналіст», чия творчість протягом тривалого часу вважалася ідейно шкідливою.

Зазвичай увагу дослідників привертала біографія Ю. Липи, поетична та прозова творчість, але насамперед у межах літературознавства. Матеріали характеризувалися поверховістю та мали за мету передусім надати загальну інформацію про митця, аніж детально характеризувати різні аспекти його життєтворчості. З'являються розвідки науковців, серед яких О. Баган, Б. Бойчук, О. Гринів, М. Ільницький, П. та Ю. Кіндратовичі, М. Липа-Гуменецька, Т. Максим'юк, Б. Рубчак, Я. Середницький, І. Скрипник, Б. Стебельський, Л. Череватенко та ін.

У 1991 році в Торонто виходить ознайомча стаття про Юрія Липу, написана Б. Стебельським [17:284]. Цього ж року в Україні Л. Череватенко друкує в журналі «Дніпро» статтю про Ю. Липу під назвою «Господь міцним мене створив і душу дав нерозділиму» [19]. У 1992 році в журналі «Дніпро» виходить стаття Я. Середницького «Батько і син», у якій автор описує біографію Ю. Липи та його батька, І. Липи, а також наголошує на актуальності думок Ю. Липи в обставинах, коли Україна стала незалежною державою. У цьому ж році Т. Максим'юк у журналі «Книжник» друкує матеріал про Юрія та Івана Лип «І батько, і син...» [11:4–6].

У 1994 році в Лондоні П. Кіндратович публікує матеріал, приурочений до 50-річчя трагічної смерті Ю. Липи «1994 рік – рік Юрія Липи». У 1997 році виходить стаття І. Бондарчука під назвою «До 25-річчя смерті доктора Юрія Липи», написана ще в 1969 році. Донька Ю. Липи М. Липа-Гуменецька в 1999 році в журналі «Слово і час» продовжує знайомити вітчизняного читача з творчою особистістю Ю. Липи. У статті «Юрій Липа – письменник, мислитель, лікар (перегляд польських архівів)» авторка вивчає біографію Ю. Липи, звертаючись до його листів [9:63–67].

Період з 2000 р. по сьогодні характеризується найбільшим різноманіттям та багатогранністю досліджень про Ю. Липу, проведених уже в Україні. Творчість

публіциста вчені розглядають і з позиції філологічних дисциплін, і з позицій суспільних (філософії, політології тощо) і навіть природничих (географія) наук. У 2001 році у світ виходить збірка наукових праць за редакцією Т. Салиги «Юрій Липа: голос доби і приклад чину», що свідчить про активний розвиток досліджень творчості Ю. Липи.

Дослідження останнього періоду відрізняються від попередніх істотно іншим масштабом. Суттєво зростає кількість наукових робіт, присвячених мистецькій спадщині Ю. Липи. Така різноманітність поглядів на праці публіциста допомагає більш глибокому розумінню творчості митця, її комплексному аналізу, а також дослідженню з точки зору журналістикознавства.

До учених, які розглядали життєвий і творчий шлях Ю. Липи у цей період, належать В. Баран, Л. Вежель, В. Гасанова, М. Дністрянський, І. Жифарська, М. Зубрицька, М. Ільницький, В. Качкан, С. Киричук, Я. Кучіна, О. Кушнір, Н. Левицька, Ф. Медвідь, В. Просалова, Б. Синевич, В. Соболев, М. Сташків, Г. Черкаська, О. Янчук та ін.

Незважаючи на поліаспектність досліджень цього періоду, все ще вагому частину наукових розвідок становлять літературознавчі студії. М. Ільницький аналізує історіософську концепцію Ю. Липи, демонструючи на цьому тлі його стосунки з Є. Маланюком і Д. Донцовим. Т. Салига слушно виокремлює найважливіші моменти, що свідчать про спільні складники творчих біографій Ю. Липи та Є. Маланюка. Текстуальність та контекстуальність художнього світу Ю. Липи досліджує М. Зубрицька. Проблеми інтертекстуальності та текстуальності у творчості Ю. Липи присвячена праця С. Киричук «Інтертекстуальні і текстуальні аспекти творчості Юрія Липи» [5]. Особливості поетичної творчості Ю. Липи вивчає В. Просалова у статті «Утвердження національних цінностей у поезії Ю. Липи». Аналізуючи поетичну спадщину митця, вона зазначає: «Ю. Липа творить новітній міф про Україну – могутню, осяяну світлом Перемоги державу. Діти її – не якісь там безбатченки, розкидані по світу вигнанці, а сильні, нездоланні мужі, котрі уміють тримати меч у руках» [15]. Творчість Ю. Липи як науковця та письменника на тлі естетичних пошуків доби, його творчі зв'язки із Середньовіччям, неоготикою досліджує О. Баган. Прозу Ю. Липи в контексті української літератури

1920–1940-х років досліджують В. Гасанова, Н. Левицька. Специфіку мистецької та наукової діяльності Ю. Липи на різних етапах його життя ґрунтовно відстежує директор Українського Чорноморського інституту імені Юрія Липи (м. Одеса) О. Янчук у працях «Рання лірика Юрія Липи в контексті української поезії 20-х років ХХ століття», «Юрій Липа: одеський та варшавський періоди життя», «Пороги вічності Ю. Липи (1900–1944)» та ін. Геополітичні погляди в публіцистиці Ю. Липи досліджують Ф. Медвідь та В. Баран. На думку вчених, «Хоча за 44 роки життя Юрія Липи було десяток невдалих спроб побудови соборної та незалежної української держави, але саме ця ідея є основним рефреном його творчості» [13:51].

Слід відзначити також наукові розвідки С. Андрусів, М. Сулими, Г. Сварник, О. Тарнавського, Б. Мельничука, В. Івашківа, І. Роздольської, І. Руснак та інших учених.

Отже, можемо зазначити, що уже з 90-х років минулого століття активно розвиваються дослідження творчості Ю. Липи, тематика наукових розвідок стає все більш різноманітною, поглиблюються знання про творчий та життєвий шлях митця, а його праці з'являються в електронному вигляді в інтернет-мережі. З отриманням Україною статусу незалежної держави постать видатного публіциста повернулася до вітчизняного читача.

Варто зазначити, що останнім часом організовуються наукові конференції, присвячені творчості Ю. Липи. Зокрема, у травні вже традиційно, починаючи з 2000 року, проводяться Липівські читання в різних містах України (Львів, Одеса, Київ), які збирають дослідників творчості батька й сина – Івана та Юрія Лип. Друкуються збірники статей, присвячені столітньому ювілею з дня народження Юрія Липи, виходять друком матеріали конференцій, перевидаються твори «Призначення України» (1992, 2007), «Чорноморська доктрина» (2007), «Розподіл Росії» (2007), збірки поезій «Вірую» (2000), «Світлість» (2014), «Суворість» (2014), окремі новели із «Нотатника» (2000), драматичні твори «Корабель, що відпливає» (1997) та «Вербунок» (1997), роман «Козаки в Московії» (1995, 2000, 2014).

З'являються публікації про Ю. Липу й у вузькоспеціалізованих виданнях. Так, у 2008 році у спеціалізованому виданні для лікарів «Здоров'я України» виходить стаття про

Ю. Липу «Врач, поет, геополітик, патріот Юрій Липа». У серпні 2013 року в Яворові (Львівська область) створюється благодійний фонд «Призначення» імені Юрія Липи, завданням якого є пропагування творчих засад Юрія та Івана Лип: друкування їхніх творів, створення книг, фільмів, вистав про них та на основі їхньої творчості. Відкриття фонду було приурочене до дня вшанування смерті Ю. Липи, який загинув 20 серпня 1944 р. Іменем Юрія Липи названо Львівський обласний госпіталь інвалідів війни та репресованих (з 1994 року), а також школу в Торонто, яка була заснована Б. Стебельським ще у 1956 р.

Багатогранна діяльність Ю. Липи дозволяє зробити висновок про талановитість та універсальність його особистості, яка

проявилась і на індивідуальному, і на національному рівнях. Диверсифікація досліджень, пов'язаних з особою і творчістю публіциста, свідчить про значущість цієї постаті в історії вітчизняної культури взагалі та журналістикознавства зокрема.

Незважаючи на те, що останній період досліджень творчості Ю. Липи характеризується бурхливим сплеском розвідок у різних галузях наукового знання, найбільша кількість спостерігається в межах літературознавства. Ю. Липа – нова постать на арені української журналістикознавчої науки, а отже його творчість потребує ретельного аналізу та опрацювання. Перспективними вважаємо дослідження втілення національної ідеї в публіцистиці Ю. Липи, а також систематизацію знань про творчий шлях митця.

Література

1. Бондарчук І. До 25-річчя смерті доктора Юрія Липи [Електронний ресурс] / І. Бондарчук // Українське життя в Севастополі. — Режим доступу : <http://ukrlife.org/main/cxid/bodnaruk15.htm>. — Дата доступу : 5.06.2014.
2. Гординський С. Поет «другої генерації» / С. Гординський // Назустріч. — 1936. — Ч. 4. — С. 2.
3. Доленга С. Рецензія на працю : Юрій Липа. Українська доба / С. Доленга // Ми. — 1936. — С. 191—201.
4. Історія української літератури : у 8 т. / за ред. Є. Кирилюка. — К. : Наук. думка, 1970. — Т. 6. — 514 с.
5. Киричук С. А. Інтертекстуальні і текстуальні аспекти творчості Юрія Липи / С. А. Киричук // Історія української журналістики: ХХ століття : хрестом. / упор., авт. передм. і прим. О. Мукомела. — К. : Наша культура і наука, 2001. — С. 6—16.
6. Коструба П. Липа Ю. Суворість (Рецензія) / П. Коструба. — Л. : Дзвони, 1931. — Ч. 7. — С. 491—492.
7. Крип'якевич І. «Відвічна вісь України» [Електронний ресурс] / І. Крип'якевич // Ізборник. — Режим доступу : <http://litopys.org.ua/rizne/kgyp5.htm>. — Дата доступу : 6.06.2014.
8. Липа-Гуменецька М. Юрій Липа — «рідна немова моя» / М. Липа-Гуменецька. — Львів : Дзвін. — 2000. — № 8. — С. 128—131.
9. Липа-Гуменецька М. Юрій Липа — письменник, мислитель, лікар (перегляд польських архівів) / М. Липа-Гуменецька // Слово і час. — 1999. — № 1. — С. 63—67.
10. Ливицька-Холодна Н. Юрій Липа, якого я знала / Н. Ливицька-Холодна // Сучасність. — 1987. — Ч. 1. — С. 45—55.
11. Максим'юк Т. І батько, і син... / Т. Максим'юк // Книжник. — 1992. — № 4. — С. 4—6.
12. Маланюк Є. Юрій Липа — поет / Є. Маланюк // Маланюк Є. Книга спостережень. Проза // Гомін України. — Торонто, 1962. — Ч. 20. — С. 225—238.
13. Медвідь Ф. Україна в геополітичній доктрині Юрія Липи / Ф. Медвідь, В. Баран // Наукові праці МАУП. — 2013. — Вип. 3. — С. 46—52.
14. Мороз В. Горіти надзвичайним світлом... / В. Мороз // Липа Ю. Призначення України. — Л. : Просвіта, 1992. — 272 с.
15. Просалова В. Утвердження національних цінностей у поезії Ю. Липи [Електронний ресурс] / В. Просалова. — Режим доступу : <http://ruthenia.info/txt/donvisn/t1/08.html>.
16. Сергієнко Г. Т. Г. Шевченко і Кирило-Мефодіївське товариство / Г. Сергієнко // АН Української РСР. Інститут історії. — К. : Наук. думка, 1983. — 206 с.
17. Стебельський Б. Юрій Липа / Б. Стебельський // Ідеї і творчість : зб. ст. і есеїв. — Торонто,

1991. — Т. 32. — 284 с.

18. Хроніка. Наш край. — К., 1993. — Вип. 6 (8). — С. 226—233.

19. Череватенко Л. «Господь міцним мене створив і душу дав нерозділиму» / Л. Череватенко // Дніпро. — 1991. — № 4. — С. 147—154.

20. Юрій Липа: голос доби і приклад чину : зб. наук. пр. / за ред. Т. Салиги ; ЛНУ ім. Івана Франка. — Львів, 2001. — 407 с.

21. Юрчицька-Попович Н. Я повинен бути зі своїм народом: апостол новітнього українства: спогади про Юрія Липу / Н. Юрчицька-Попович, П. Кіндратович, Ю. Кіндратович. — Львів : Каменяр, 2000. — 239 с.

УДК 316.19 (303.723.37)

І. Л. Михайлин

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Відповідь Рея Бредбері на запити інформаційного суспільства

Михайлин І. Л. Відповідь Рея Бредбері на запити інформаційного суспільства. «451° за Фаренгейтом» – відповідь на запити інформаційного суспільства. Масове суспільство подане як самознищувальне. Масова людина не здатна зрозуміти своє становище; її порятунок – у веденні її елітарною меншиною. Масову людину й суспільство створюють орієнтовані на примітивного споживача медіа, зосереджені на відеоряді. Катастрофа починається з усунення вербальної інформації з культурного простору. До вербального тексту людство повернув інтернет.

Ключові слова: *Рей Бредбері, інформаційне суспільство, масова людина.*

Михайлин И. Л. Ответ Рэя Брэдбери на запросы информационного общества. «451° по Фаренгейту» – ответ на запросы информационного общества. Массовое общество изображено как самоуничтожающееся. Массовый человек не способен осознать свое положение; его спасение – быть ведомым элитарным меньшинством. Массовые человек и общество создают ориентированные на примитивного потребителя медиа, сосредоточенные на видеоряде. Катастрофа начинается с устранения вербальной информации из культурного пространства. К вербальному тексту человечество возвратил интернет.

Ключевые слова: *Рэй Брэдбери, информационное общество, массовый человек.*

Mykhailyn I. Response of Ray Bradbury to the needs of the information society. This article analyzes the current situation in the information society, the role of journalism in shaping mass consciousness, accessibility of information and the coming to power of marginals on the novel by R. Bradbury «Fahrenheit 451». Mass society is depicted as self-destructive. Here is emphasized that mass people are not able to understand their position; their salvation is to be led by an elite minority. Responsible for the creation of mass man and society the author of the novel lays on media focused on the primitive consumer through the visuals. The disaster started with the removal of verbal information from the cultural space. The idea is expressed that, like the hero of Bradbury, contemporary society can be saved by the Internet as a means to access the transformed book culture; only referring to book knowledge, mankind is able to produce spiritual leaders who have to take responsibility for cultural, intellectual Renaissance of human community.

Keywords: *Ray Bradbury, information society, mass man.*

Світові інтелектуали ХХ століття – Д. Белл, Г. М. Маклюен, С. Московічі, Х. Ортега-і-Гассет, К. Хелз, О. Шпенглер та ін. – створили картину вірогідного занепаду людської культури й цивілізації, вбачаючи дуже часто головну причину цього занепаду у феномені маси та юрби, у торжестві масової людини, яка дорвалася до влади, у тому числі й застосовуючи маніпулятивний інформаційний

вплив, перетворивши журналістику на пропаганду й рекламу. Натомість практично не ставилося питання про те, чи є в нас праці, які б намагалися відповісти на питання, як людству знову повернутися від масового до елітарного суспільства, як вирвати владу в юрби як спільноти ірраціональної, руйнівної, неосвіченої, як приводити до влади розумних, обізнаних і моральних керівників, як повернути